

Республіки Беларусь от 06.01.2021 № 91-3.

URL : <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=НК2100091&p1=1>.

4. Кодекс Туркменістана «Об административных правонарушениях» от 29.08.2013.

URL : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=62468.

Максимова
Маргарита Олександрівна
аспірант кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ

Забезпечення дотримання прав дитини, визнання за нею всієї повноти соціально-економічних, політичних, особистих права і свободи, закріплених Конституцією України, документами міжнародного права, законами та підзаконними нормативно-правовими актами, є одним із пріоритетних напрямів державної соціальної політики.

На сьогодні захист прав дитини забезпечується не лише на національному, але й на міжнародному рівні та є системою взаємоузгоджених дій держави та неурядових міжнародних організацій, спрямованих на розробку і забезпечення прав дитини з метою формування повноцінної і гармонійно розвиненої особистості, сприяння їх закріпленню в національному законодавстві та надання міжнародної допомоги дітям слаборозвинених держав [1, с. 101].

На жаль, на сьогодні в Україні фіксується неухильне зростання порушень законодавства про права та законні інтереси дітей, збільшується кількість проблемних сімей, і, як наслідок, діти, які виховуються в них, стають жертвами злочинів (правопорушень).

Чинне законодавство щодо захисту прав та законних інтересів дітей, його практичне застосування не дозволяють у повному обсязі забезпечити вирішення проблем безпеки життя та здоров'я цієї категорії учасників правовідносин, попередження правопорушень у підлітковому середовищі.

Незважаючи на зусилля зі створення ефективної системи забезпечення реалізації дитиною права на безпечні умови життя, діяльність суб'єктів адміністративно-правової охорони прав та законних інтересів дитини, у тому числі уповноважених правоохоронних органів, органів опіки та піклування, представників соціальної та педагогічної спільнот, співробітників медичної та психологічної служб, стикається з багатьма перешкодами, серед яких: відомча обмеженість і міжвідомча роз'єднаність, суб'єктивізм у виборі

недержавних організацій для співпраці, відсутність єдиних методичних і системних підходів до організації профілактичної роботи; ігнорування профілактичної спрямованості в роботі з дітьми та родинами; відсутність законодавчих норм і правозастосовної практики щодо захисту та реабілітації жертв, що посилюється правовою неписьменністю і недовірою населення до правоохоронних органів, низькими матеріальними статками, які не дозволяють звертатися за кваліфікованою юридичною допомогою; несформованістю у педагогічних, поліцейських, соціальних, медичних працівників навичок спілкування з дітьми, що веде до приховування або замовчування фактів порушень їх прав та законних інтересів; відсутність ефективно діючої та доцільно організованої реабілітаційної системи.

Саме діти з неблагополучних сімей є незахищеним прошарком населення, тому їм потрібна допомога держави.

Сьогодні необхідна не тільки система захисту дитинства, а також координація дій усіх державних структур, структур виконавчої влади, правоохоронних органів, громадських організацій, спрямованих на профілактику, соціальну реабілітацію та адаптацію дітей, що опинилися у важкій життєвій ситуації.

Законодавство, що регламентує діяльність органів та установ системи профілактики дитячої деліктності вимагає кардинального вдосконалення. У наш час немає чіткого механізму, що регламентує взаємодію соціальних служб (органів системи профілактики бездоглядності та правопорушень неповнолітніх) із судом. В Україні захист прав неповнолітніх, як галузь соціальної політики та соціального права, розвинена вкрай слабо. Недостатньо врегульовано на загальнодержавному рівні статус основних суб'єктів забезпечення реалізації дитиною свого невід'ємного права на безпечні умови життя. Сприятливі вирішенню цієї проблеми має система ювенальної юстиції, як особливої форми діяльності органів виконавчої та судової влади, вираженої у здійсненні правосуддя та профілактиці правопорушень щодо неповнолітніх, що характеризується специфічними принципами їх здійснення, організацією системи спеціалізованих органів та служб, спрямованої на забезпечення благополуччя підлітків, захист їх прав та законних інтересів.

Створення спеціалізованої судової системи у справах неповнолітніх є реалізацією зобов'язань нашої країни щодо застосування загальновизнаних принципів та норм міжнародного права, насамперед, Конвенції ООН про права дитини, Мінімальних стандартних правил ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх, Керівних принципів ООН для запобігання злочинності серед неповнолітніх тощо.

Водночас, у науковій літературі досі немає єдиного підходу до визначення поняття «ювенальна юстиція», а багато практичних працівників немає досить повного уявлення про цей інститут. Останній прийнято розглядати як частину системи загального правосуддя, що реалізує свої

завдання на основі єдиної кримінально-процесуальної правової бази, але визначається як «специфічна підсистема правосуддя», обумовлена особливостями суб'єкта правового захисту [2, с. 12-14]. Хоча, на наше переконання, ювенальну юстицію утворюють не лише судові органи, що здійснюють правосуддя щодо неповнолітніх та осіб, відповідальних за їх виховання, але й організації, які забезпечують правовий захист неповнолітніх, профілактику бездоглядності та злочинності, органи, що розробляють законодавство, спрямоване на захист прав та законних інтересів неповнолітніх, органи, які здійснюють виконання неповнолітніх та осіб, відповідальних за їх виховання.

Ювенальна юстиція спрямована на забезпечення таких категорій, як: справедливість і законність стосовно осіб, що не досягли повноліття, будь-якого адміністративного рішення органів державної влади; постійна протекція невід'ємних прав, свобод та законних інтересів неповнолітніх у процесі здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення та кримінальних справ щодо неповнолітніх, а також справ, пов'язаних з вини дорослих із порушенням режиму утримання, виховання, навчання, лікування підлітків; формування найбільш соціалізованої особистості неповнолітніх у змінних умовах життєдіяльності.

На сьогодні необхідним здається розвиток спеціалізації суддів у справах неповнолітніх шляхом забезпечення їх професійної компетенції, навчання та перепідготовки не лише з питань права, а й питань педагогіки, соціології, підліткової психології, криминології, віктимології, застосування ювенальних технологій, що використовуються у рамках процесуального законодавства. У зв'язку з цим доцільно впроваджувати сучасні методики індивідуальної профілактичної роботи з неповнолітніми порушниками на засадах дружнього до дитини правосуддя.

Окрім цього, вважаємо, що проблему деліктності неповнолітніх неможливо вирішити лише шляхом ухвалення норм права та у правовій площині передбачити усі варіанти відхилень їх поведінки. Тому сучасні моделі профілактики правопорушень та соціальної адаптації неповнолітніх будуть ефективними лише в тому випадку, якщо в їх основі буде закладено особистісний, системний підхід, спрямований на:

- зміцнення інституту сім'ї та забезпечення державної фінансової підтримки сімей;

- створення сприятливих умов соціального розвитку дітей. Раннє попередження деліктності неповнолітніх має бути орієнтоване на розкриття здібностей та особистісних якостей у дитячому віці. Проблеми деліктності неповнолітніх виникають не в 14 років, а набагато раніше, часом у малолітньому віці. У цій ситуації однією з найбільш значущих стає проблема виховання та виявлення «неблагополучних» сімей;

- розвиток єдиного освітнього (виховного) середовища. Введення в освітній простір дисциплін, спрямованих на формування законослухняної

поведінки неповнолітніх, прищеплення жаги не тільки до знань, а й до культури, мистецтва, музики, театру, спорту та ін.;

– відродження та збереження духовно-моральних цінностей, сімейних та суспільно-молодіжних традицій;

– розвиток інституту «ювенальних волонтерів» тощо.

Таким чином, реформування системи профілактики правопорушень неповнолітніх, створення нових ювенальних технологій, упровадження системи відновного правосуддя та шкільних служб примирення, удосконалення правосуддя щодо неповнолітніх, діяльності служб дитячих омбудсменів, комісій у справах неповнолітніх та захисту їх прав, спеціалізованих підрозділів у справах неповнолітніх органів прокуратури та поліції, а також інші реалізовані заходи, на наше тверде переконання, повинні дати позитивні результати у державній політиці забезпечення безпеки дитинства.

1. Вечерова Є.М. Міжнародно-правовий статус неповнолітнього: перспективи подальшого розвитку в контексті взаємодії міжнародної та національних правових систем. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 11 (2). С. 101-104.

2. Мельникова Э. Б. Ювенальная юстиция: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии: Учеб. пособие. 2-е изд., испр., доп. М.: Дело. 2001. 272 с.

Масоха Владислава Олегівна

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань

науковий керівник:

Пісоцька Каріна Олександрівна

викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА НАДАННЯ ДОПОМОГИ НЕПОВНОЛІТНІМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ПРОЯВІВ НАСИЛЬСТВА

Суспільство щодня страждає від проявів агресії. Звісно, є люди, яким вдається з цим упоратись самотійно. Але є й такі, яким обов'язково потрібне надання психологічної допомоги. На жаль, діти не мають змоги впоратись із агресором, особливо якщо ним є батьки.

У статті 1 Конвенції про права дитини зазначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення нею вісімнадцятирічного віку [1]. Саме в такому віці діти є найбільш вразливими, починається перехідний вік. У